

Arktisten luonnonvarojen hyödyntäminen ja kestävät yhteisöt: Samanaikaisten muutospaineiden yhteisvaikutus ympäristöön ja hyvinvointiin (NCoE REXSAC)

Kaivannaisala on vaikuttanut sosiokulttuuriseen kehitykseen monissa osissa arktista aluetta. Seurauksena on ollut huomattavia paikallisia ympäristömuutoksia sekä muutoksia muiden luonnonvarojen hyödyntämisessä. Tästä lähtökohdasta aloittaa työnsä uusi Pohjoismainen huippututkimusyksikkö *Resource Extraction and Sustainable Arctic Communities* (REXSAC), joka tarjoaa uusia tapoja ajatella kestävä kehitystä erityisesti arktisessa yhteydessä ja linkittyneenä kaivannaisalan pitkäaikaisiin vaikutuksiin. Uutta tutkimuskeskittymää johtaa professori Sverker Sörlin Ruotsin Kuninkaallisesta teknillisestä korkeakoulusta (KTH) yhteistyössä Tukholman yliopiston ja Tukholman ympäristöinstituutin kanssa. Tutkimusta ja tohtorikoulutusta rakennetaan hyödyntämällä useita tapaustutkimuksia Fennoskandian, Grönlannin ja Huippuvuorten alueelta. Tapaustutkimuksista luodaan pohja sille, kuinka menneisyyden kokemuksista voidaan saada opetuksia tulevan suunnittelulle. Tutkimusverkosto laajenee myös Pohjoismaiden ulkopuolelle ja tavoitteena on ymmärtää arktisen alueen luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä globaalissa yhteydessä.

Oulun yliopiston tutkimusryhmä keskittyy erityisesti tutkimaan samanaikaisten muutospaineiden yhteisvaikutusta arktiseen ympäristöön ja yhteisöihin, mukaan lukien matkailu, perinteiset elinkeinot ja luonnonsuojelu. Tutkimuksen ja tohtorikoulutuksen lähtökohtana on, että käytössä olevat ympäristövaikutusten arviointimenetelmät eivät tällä hetkellä pysty käsittelemään monien samanaikaisten, kumuloituvien, mutta keskenään erilaisten muutospaineiden ekologiaa, poliittisia ja hyvinvointivaikutuksia. Nykykäytäntöjen kautta on muun muassa vaikeaa eritellä sitä, kuinka kaivostoiminta vaikuttaa alueilla, joiden ympäristöön kohdistuu samanaikaisesti ilmastonmuutoksesta sekä muista ihmistoiminnoista aiheutuvaa räsitystä. Luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvät sosiaalisten ja ympäristöllisten vaikutusten arviointimenetelmät ovat hankekeskeisiä ja alueellisesti rajattuja, eikä vaikutusten arviointi tyypillisesti pysty käsittelemään alueeseen liittyvää laajempaa muutosta. Tyypillisesti esimerkiksi alkuperäiskansojen näkökulmia voidaan sisällyttää arviointeihin hyvin rajallisesti. Tutkimus keskitetään kahteen tapausalueeseen; Fennoskandian osalta erityisesti Kiirunan rautakaivokseen ja kaupunkiin sekä läntisessä Grönlannissa pääkaupunki Nuukiin ja alueen luonnonvarahankkeisiin. Tavoitteena on lisätä tietoa arktisten luonnonvarojen hyödyntämisen vaikutuksista yhteisöjen ja ympäristön hyvinvointiin sekä parantaa arviointimenetelmien tieteellistä laatua ja menetelmien sosiaalista ja poliittista hyväksyttävyyttä. Poikkitieteellinen tutkimus tukeutuu sekä ihmistieteisiin että luonnontieteisiin, ja se toteutetaan yhdessä REXSAC kumppaneiden kanssa.

Lisätietoja,

Hannu I. Heikkinen, kulttuuriantropologian professori, Oulun yliopisto, hannu.i.heikkinen@oulu.fi

Jarkko Saarinen, maantieteen professori, Oulun yliopisto, jarkko.saarinen@oulu.fi

Vesa-Pekka Herva, arkeologian professori, Oulun yliopisto, vesa-pekka.herva@oulu.fi

Mark Nuttall, antropologian professori, Albertan yliopisto, mark.nuttall@ualberta.ca

Gunhild Ninis Rosqvist, luonnonmaantieteen professori, Tukholman yliopisto,

gunhild.rosqvist@natgeo.su.se

Annika Nilsson, vanhempitutkija, Tukholman ympäristöinstituutti, annika.nilsson@sei-international.org